

Kader

Kelam Araştırmaları Dergisi
Journal of Kalam Researches

ISSN: 1309-2030

Cilt | Volume : 15

Sayı | Issue : 2

Temmuz | July : 2017

KADER

Kelam Araştırmaları Dergisi
Journal of Kalam Researches
ISSN: 1309-2030
Cilt: 15, Sayı: 2
Temmuz/2017

Sahibi / Owner

İlahiyat Fakülteleri Kelam Anabilim Dalları

Editörler / Editors

Prof. Dr. Şaban Ali DÜZGÜN / Ankara Ü.
Yrd. Doç. Dr. Mehmet BULĞEN / Marmara Ü.
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Selim YILMAZ / Karabük Ü.

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Şaban Ali DÜZGÜN / Ankara Ü.
Yrd. Doç. Dr. Mehmet BULĞEN / Marmara Ü.
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Selim YILMAZ / Karabük Ü.
Prof. Dr. İlyas ÇELEBİ / 29 Mayıs Ü.
Prof. Dr. Metin YURDAGÜR / Marmara Ü.
Prof. Dr. Temel YEŞİLYURT / Erciyes Ü.
Arş. Gör. Abdulkerim İskender SARICA / Siirt Ü.
Arş. Gör. Ahmet Mekin KANDEMİR / Konya NEÜ.
Arş. Gör. Bilal KIR / Amasya Ü.
Arş. Gör. Hasan CANSIZ / Konya NEÜ.
Arş. Gör. Muhammed Bilal GÜLTEKİN / Siirt Ü.
Arş. Gör. Muhammed Mustafa SANCAR / Siirt Ü.
Arş. Gör. Osman SEZGİN / Marmara Ü.
Arş. Gör. Oğuz BOZMAOĞLU / Karabük Ü.
Arş. Gör. Ömer SADIKER / Çukurova Ü.
Arş. Gör. Sibel KAYA / Erciyes Ü.
Arş. Gör. Tuğba GÜNAL / Ankara Ü.

Kurumsal İletişim / Official Contact

<http://dergipark.gov.tr/kader>
kaderdergi@gmail.com

Editör İletişim / Editorial Contact

Yrd. Doç. Dr. Mehmet BULĞEN
Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Mahir İz Cad. No. 2 Üsküdar/ İSTANBUL
mehmet.bulgen@marmara.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Selim YILMAZ
KBÜ İlahiyat Fakültesi
Karabük Üniversitesi Balıklar Kayası Kampüsü
78050 /KARABÜK
s.mutekellim@gmail.com

Teknik İletişim / Technical Contact

Ahmet Mekin KANDEMİR
ahmetmekin@hotmail.com
Hasan CANSIZ
hcansiz@gmail.com

Tarandığı Veri Tabanları / Indexes

EBSCO HOST
DOAJ (Directory of Open Access Journals)
SOBİAD (Sosyal Bilimler Atıf Dizini)
TDV İSAM İlahiyat Makaleleri Veri Tabanı

Yayın Politikası

Kelâm Araştırmaları Dergisi (KADER) yılda iki kez yayımlanan hakemli, akademik bir alan dergisidir. Dergimizde kör hakemlik sistemi uygulanmaktadır. Dergimizde yayımlanan yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayın dili Türkçe olmakla beraber diğer dillerde de yazılar yayımlanmaktadır. Yayımlanan yazıların bütün yayın hakları KADER'e ait olup, yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama taşınamaz. Yazıların yayınlanmasıyla ilgili nihai karar editörler kuruluna aittir.

Tasarım / Design

Hasan CANSIZ
Ahmet Mekin KANDEMİR

Sayı Hakemleri / Reviewers of the Issue

Prof. Dr. Hatice K. ARPAGUŞ (Marmara Ü.)
Prof. Dr. İbrahim COŞKUN (Konya NEÜ)
Prof. Dr. İlhami GÜLER (Ankara Ü.)
Prof. Dr. Orhan Şener KOLOĞLU (Uludağ Ü.)
Prof. Dr. Süleyman TOPRAK (Konya NEÜ)
Prof. Dr. Şaban Ali DÜZGÜN (Ankara Ü.)
Prof. Dr. Temel YEŞİLYURT (Erciyes Ü.)
Doç. Dr. İsmail ŞİK (Çukurova Ü.)
Doç. Dr. Mahmut ÇINAR (Gaziantep Ü.)
Doç. Dr. Osman DEMİR (ÇOMÜ)
Yrd. Doç. Dr. Fadıl AYGAN (Siirt Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Harun ÇAĞLAYAN (Kırıkkale Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Hilmi KARAÇAĞ (Gümüşhane Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Mehmet BULĞEN (Marmara Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Nail KARAGÖZ (Osmaniye KAÜ)
Yrd. Doç. Dr. Rabiye ÇETİN (Ankara Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Recep ÖNAL (Balıkesir Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Zübeyir BULUT (Abant İBÜ)
Dr. Fatma AYGÜN (Milli Eğitim Bakanlığı)

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

- Prof. Dr. Hüseyin ATAY (Ankara Ü.)
Prof. Dr. Şerafeddin GÖLCÜK (Selçuk Ü.)
Prof. Dr. Cihat TUNÇ (Erciyes Ü.)
Prof. Dr. M. Saim YEPREM (İstanbul Aydın Ü.)
Prof. Dr. Emrullah YÜKSEL (İstanbul Ü.)
Prof. Dr. Ahmet AKBULUT (Ankara Ü.)
Prof. Dr. A. Saim KILAVUZ (Uludağ Ü.)
Prof. Dr. Metin YURDAGÜR (Marmara Ü.)
Prof. Dr. Yusuf Şevki YAVUZ (Marmara Ü.)
Prof. Dr. Şaban Ali DÜZGÜN (Ankara Ü.)
Prof. Dr. İlyas ÇELEBİ (İstanbul 29 Mayıs Ü.)
Prof. Dr. Temel YEŞİLYURT (Erciyes Ü.)
Prof. Dr. Süleyman TOPRAK (Konya NEÜ.)
Prof. Dr. İlhami GÜLER (Ankara Ü.)
Prof. Dr. Çağfer KARADAŞ (Uludağ Ü.)
Prof. Dr. Osman KARADENİZ (Dokuz Eylül Ü.)
Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ (Konya NEÜ.)
Prof. Dr. Muammer ESEN (Ankara Ü.)
Prof. Dr. Tevfik YÜCEDOĞRU (Uludağ Ü.)
Prof. Dr. Ömer AYDIN (İstanbul Ü.)
Prof. Dr. Adnan Bülent BALOĞLU (DİB)
Prof. Dr. Adil BEBEK (Marmara Ü.)
Prof. Dr. Ramazan BİÇER (Sakarya Ü.)
Prof. Dr. Mehmet BULUT (Dokuz Eylül Ü.)
Prof. Dr. Abdülhamit SİNANOĞLU (KSÜ.)
Prof. Dr. Halife KESKİN (Çukurova Ü.)
Prof. Dr. Mehmet EVKURAN (Hitit Ü.)
Prof. Dr. Hatice K. ARPAGUŞ (Marmara Ü.)
Prof. Dr. Hülya ALPER (Marmara Ü.)
Prof. Dr. Mahmut AY (Ankara Ü.)
Prof. Dr. Abdülgaffar ASLAN (SDÜ.)
Prof. Dr. Hilmi DEMİR (Hitit Ü.)
Prof. Dr. Hüseyin AYDIN (Eskişehir OGÜ.)
Prof. Dr. İbrahim COŞKUN (Konya NEÜ.)
Prof. Dr. İsa DOĞAN (Ondokuz Mayıs Ü.)
Prof. Dr. İsa YÜCEER (Bitlis Eren Ü.)
Prof. Dr. Kamil GÜNEŞ (DİB)
Prof. Dr. M. Sait ÖZERVARLI (Yıldız Teknik Ü.)
Prof. Dr. Fethi Kerim KAZANÇ (OMÜ.)
Prof. Dr. Metin ÖZDEMİR (Yıldırım Beyazıt Ü.)
Prof. Dr. Mehmet BAKTİR (Cumhuriyet Ü.)
Prof. Dr. Fikret KARAMAN (İnönü Ü.)
Prof. Dr. Musa KOÇAR (SDÜ.)
Prof. Dr. Mustafa SİNANOĞLU (İst. 29 Mayıs Ü.)
Prof. Dr. Özcan TAŞÇI (ÇOMÜ.)
Prof. Dr. Resul ÖZTÜRK (Atatürk Ü.)
Prof. Dr. Salih Sabri YAVUZ (R.T. Erdoğın Ü.)
Prof. Dr. Selim ÖZARSLAN (Fırat Ü.)
Prof. Dr. Nadim MACİT (Ege Ü.)
Prof. Dr. Galip TÜRCAN (SDÜ.)
Prof. Dr. Hulusi ARSLAN (İnönü Ü.)
Prof. Dr. Ahmet ERKOL (Mardin Artuklu Ü.)
Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCI (Siirt Ü.)
Prof. Dr. Sinan ÖGE (Atatürk Ü.)
Prof. Dr. Erkan YAR (Fırat Ü.)
Prof. Dr. Hamdi GÜNDOĞAR (Adıyaman Ü.)
Prof. Dr. Muhammet YAZICI (Atatürk Ü.)
Doç. Dr. H. Sabri ERDEM (Ankara Ü.)
Doç. Dr. Murat SERDAR (Erciyes Ü.)
Doç. Dr. Harun IŞIK (Erciyes Ü.)
Doç. Dr. İsmail ŞIK (Çukurova Ü.)
Doç. Dr. Mahmut ÇINAR (Gaziantep Ü.)
Doç. Dr. Osman DEMİR (ÇÖMÜ)
Doç. Dr. Murat MEMİŞ (Dokuz Eylül Ü.)
Doç. Dr. Orhan Şener KOLOĞLU (Uludağ Ü.)
Doç. Dr. Sabri YILMAZ (Akdeniz Ü.)
Doç. Dr. Ramazan YILDIRIM (İstanbul Ü.)
Doç. Dr. Recep ARDOĞAN (KSÜ)
Doç. Dr. Ahmet İshak DEMİR (R.T. Erdoğın Ü.)
Doç. Dr. Sefa BARDAKÇI (Nevşehir H.B.Ü.)
Doç. Dr. Hasan Tevfik MARULCU (SDÜ)
Doç. Dr. Arif AYTEKİN (Düzce Ü.)
Doç. Dr. N. Kemal OKUMUŞ (R. T. Erdoğın Ü.)
Doç. Dr. Vecihi SÖNMEZ (Yüzüncü Yıl Ü.)
Doç. Dr. İbrahim ASLAN (Ankara Ü.)
Doç. Dr. Emrullah FATİŞ (Kilis 7 Aralık Ü.)
Doç. Dr. Yunus CENGİZ, (Mardin AÜ.)
Yrd. Doç. Dr. Mehmet BULÇEN (Marmara Ü.)
Yrd. Doç. Dr. M. Selim YILMAZ (Karabük Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Recep ÖNAL (Balıkesir Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Zübeyir BULUT (Abant İBÜ.)
Yrd. Doç. Dr. Rabiye ÇETİN (Ankara Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Mustafa BOZKURT (İnönü Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Hilmi KARAAĞAÇ (Gümüşhane Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Berat SARIKAYA, (Gümüşhane Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Emine ÖĞÜK (Gaziosmanpaşa Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Fikret SOYAL (İstanbul Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Durmuş ÖZBEK (Konya NEÜ)
Yrd. Doç. Dr. Hikmet Y. MAVİL (Abant İBÜ)
Yrd. Doç. Dr. Faruk SANCAR (R. T. Erdoğın Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Harun ÇAĞLAYAN (Kırıkkale Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DOĞAN (Kafkas Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Kılıç Aslan MAVİL (Abant İBÜ)
Yrd. Doç. Dr. Hülya ALTUNYA (SDÜ)
Yrd. Doç. Dr. İbrahim KAPLAN (İnönü Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Ahmet AKGÜÇ (Dicle Ü.)
Yrd. Doç. Dr. İsmail YÜRÜK (Çukurova Ü.)
Yrd. Doç. Dr. M. Cüneyt GÖKÇE (Harran Ü.)
Yrd. Doç. Dr. İsmail BULUT (Atatürk Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Lütfi CENGİZ (Konya NEÜ)
Yrd. Doç. Dr. Mahsum AYTEPE (Muş AÜ.)
Yrd. Doç. Dr. Mehmet İLHAN (Dokuz Eylül Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Mustafa SÖNMEZ (Erzincan Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Muhammet ALTAYTAŞ (Trakya Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Mustafa CAN (İstanbul Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Orhan AKTEPE (Erzincan Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÜNVERDİ (Gaziantep Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Mürsel ATA (İğdır Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Mustafa YILDIZ (Karabük Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Nurullah KAYIŞOĞLU (Harran Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Ahmet CEYLAN (Mardin AÜ.)
Yrd. Doç. Dr. Ahmet SÜRÜRİ (Yalova Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Özden KANTER (Hitit Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Selim SANCAKLI (Yalova Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Veysi ÜNVERDİ (Mardin AÜ.)
Yrd. Doç. Dr. Veysel KASAR (Harran Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Osman DEMİRCİ (KATÜ)
Yrd. Doç. Dr. Hacer ŞAHİNALP (Mardin AÜ.)
Yrd. Doç. Dr. Züleyha BİRİNCİ (KATÜ)
Yrd. Doç. Dr. Fadıl AYĞAN (Siirt Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Recai ÇETRES (Kocaeli Ü.)
Yrd. Doç. Dr. Metin YILDIZ (Yüzüncü Yıl Ü.)

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

XV Editörden
Editorial

Makaleler – Articles

- 275-282 Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ
Dini Anlamada Yöntem Sorunu: “Hasan Hanefî Örneği”
The Problem of Methodology in Understanding the Religion: “The Example of Hasan Hanafi”
- 283-302 Yrd. Doç. Dr. Zübeyir BULUT
Tûsî'nin Filozof ve Kelâmcı Olarak Savunduğu İki Farklı Haşîr Anlayışı
Two Different Ideas on Resurrection Defended By Tûsî as Philosopher and Mutakallim
- 303-318 Yrd. Doç. Dr. Hülya TERZİOĞLU – Arş. Gör. Şerife Nur ÇELİK
Fahreddin Er-Râzî'ye Göre Nübüvvetin İspatı
Proofs of Prophethood According to Fakhr Al-Din Al-Râzî
- 319-342 Yrd. Doç. Dr. Berat SARIKAYA
İcmâ Delili Üzerindeki İhtilaf ve Delalet Bakımından İtikadi Konularda İcmâ
Dispute About The Position of İjma Besides The İjma in Subjects of Faith in Terms of Proof
- 343-361 Arş. Gör. Ahmet Mekin KANDEMİR
Te'vil ve Tekfir Kuramı Çerçevesinde Gazzâlî'nin Toplumsal Barışa Katkısı
The Contribution of Gazzali to Social Peace in the Framework of Takfir and Ta'wil Theories
- 362-389 Arş. Gör. Sare Levin ATALAY – Prof. Dr. Osman Caner TASLAMAN
Natüralizm ve Teizm Açısından Akıl Delilinin Değerlendirilmesi
An Evaluation of the Argument from Reason with Regard to Naturalism and Theism
- 390-401 Dr. Fehmi SOÇUKOĞLU
Mütekadimîn Kelâm Dönemi Şiî Kaynaklarda Bedâ - Levh-i Mahfûz İlişkisi
The Relation Between Beda - Levh-i Mahfuz in Early Shiite Sources
- 402-420 Dr. İbrahim Halil ERDOĞAN
Nübüvvetin İspatı Bağlamında Kur'an'ın Psikolojik İcâzı
The Psychological Miracle of the Qur'an in the Context of Proof of Being Messenger of Allah
- 421-445 Dr. Abdullah NAMLI
Ulûhiyet Bağlamında İslam'ın Matematiksel Olmayan Yönü
Non-Mathematical Aspects of Islam in the Context of the Godhead

Araştırma Notları – Research Notes

- 446-451 Arş. Gör. Hafzullah GENÇ
Eşarî ve Eşarîlik İlişkisi Üzerine Notlar

Tercümelere - Translations

452-492 Yrd. Doç. Dr. Kılıç Aslan MAVİL
Hz. Peygamber'in Sahâbeye İnanç Esaslarını Öğretmede İzlediği Metot
Menhecû'r-Rasûl sallallâhu aleyhi ve sellem fi terbiyeti ashâbihî akadiyyen

493-519 Arş. Gör. Ayşe Betül TEKİN
Varlık ve Mahiyet. Arap-İslâm Felsefesi ve Kelâmında On Üçüncü Yüzyıl Perspektifleri
Essence and Existence. Thirteenth-Century Perspectives in Arabic-Islamic Philosophy and Theology

Tanıtlar - Reviews

520-529 Arş. Gör. Betül YURTALAN
Beklenen Kurtarıcı İnanıcı

530-541 Arş. Gör. Zeynep ŞEKER
Uluslararası Din Karşıtı Çağdaş Akımlar ve Deizm Sempozyumu (12-13 Mayıs 2017, Van)

542-548 Büşra GÜNSÜZ
Dini Temsil Sorunu Sempozyumu (28-29 Nisan 2017, Erzurum)

549-563 Yayın Esasları
Publication Standards

EDİTÖRDEN / EDITORIAL

Değerli hocalarımız ve sevgili okurlar,

Kelâm Araştırmaları Dergisinin 15. yılını geride bırakırken XV/II. sayısında yepyeni bir mizanpajla karşınızda bulunmanın sevinci içindeyiz. İlk defa 2003 yılında yayın hayatına başlayan dergimiz bu süreç zarfında yılda iki defa kesintisiz bir şekilde yayınlanarak bir sürekliliğe sahip olduğunu gösterdi. Bu yapılırken aynı zamanda kaliteden de ödün verilmemesi ve akademik yayın kaidelerine titizlikle riayet edilmesi dergimizin akademik çevrelerde saygın bir yer edinmesini sağladı. Dergimizin bu konuma gelmesinde şu anki yönetimin olduğu kadar geçmiş dönemde editörlük, yayın kurulu üyeliği ve hakemlik görevi üstlenen hocalarımızın da katkıları oldu. Ancak en büyük katkının, onu yazılarıyla besleyen yazarlarımıza ve ilgiyle takip eden okuyucularımıza ait olduğunu belirtmek isteriz.

Değerli hocalarımız ve kıymetli takipçilerimiz,

Öncelikle, böylesine zengin bir içerikte çıkan sayımıza katkıda bulunan yazarlarımızı tebrik eder, çalışmalarının artarak daha da nitelikli bir şekilde devam etmesini temenni ederiz. Bu yazıların değerlendirilmesi ve ilim dünyasına kazandırılması sürecinde değerli zamanlarını ayırıp katkılarını esirgemeyen sevgili hakemlerimize de ayrıca teşekkür ederiz. Son olarak, başından sonuna zahmetli bir süreci tamamlayan sevgili yayın kurulu üyesi hoca ve arkadaşlarımıza şükran duygularımızı ifade etmek isteriz.

Bu vesileyle bütün hocalarımıza ve okuyucularımıza içten selam, sevgi ve saygılarımızı sunuyoruz.

Editörler a.

Prof. Dr. Şaban Ali DÜZGÜN